

Kibæk Fotoklub

Sæt din passion i perspektiv

25. oktober 2022

(Næsten) alt om flash

Noter til klubaften

Hvorfor bruge blitz (engelsk=flash)?

For at lyse op hvis der er for lidt lys, selvfølgelig. Johh, men det svar kan nuanceres meget mere.

- Opnå kontrol over lys på motiv, for- og baggrund
- Fryse hurtige bevægelser
- Lave effekter med lys

Inden vi går ind i ovennævnte punkter, skal vi lige kort tale om hvad for en størrelse, en blitz er.

Generelt om blitz

En blitz er som udgangspunkt designet til at monteres på toppen af et kamera for at give lysglimt.

Mængden af lys defineres ved ledetal. Ledetallet fortæller på hvilken afstand en blitz kan give en standard mængde lys ved ISO 100 og blænde f/ 1.0 samt zoomet helt ind. Eksempelvis har en Canon 600EX-RT et ledetal på 60 meter. Vær opmærksom på, at forskellige fabrikanter navngiver forskelligt. Canon bruger ledetallet i navnet mens Nikon ikke gør.

Generelt kan man sige, at jo højere ledetal jo mere lys.

En anden parameter er zoom-funktion. De fleste blitz i dag har indbygget zoom, således at de kan koncentrere lyskeglen mere eller mindre. Canon 600EX-RT kan zoome fra 24mm til 200mm, forstået på den måde, at den kan dække billedfeltet fra et 24mm vidvinklet objektiv til en 200mm tele.

Lysmængden kan som regel indstilles både automatisk og manuel, og angives som en brøkdel af fuld lysstyrke, eksempelvis 1/1, 1/2, 1/4, 1/8, 1/16, 1/32, 1/64, 1/128. Et spring svarer til et fuldt stop af lys. Eksponeringen kan du dermed ændre på samme måde, som på dit kamera, hvor et helt spring i blænde, lukkertid og ISO giver samme ændring.

Mængden af lys styres ved den tid, blitzten lyser.

Farven på blitz-lys er typisk som dagslys. Lysets farve angives i grader Kelvin, og for dagslys og blitz er det ca 5300-5500 Kelvin.

Nogen blitz er forberedt til at kunne udløses selv om det ikke sidder på kameraet. På engelsk kaldes dette for "off camera flash". Dette er en vigtig egenskab, idet det giver dig mange flere kreative muligheder, når lyset ikke altid kommer fra kameraets position.

Der er flere måder at kontrollere og udløse en blitz, som ikke sidder på kameraet:

- Kabel
 - Du kan forbinde alle kameraer med et kabel, som får både blitz og kamera til at tro, at blitzen stadig sidder på toppen af kameraet. Du kan købe kabler i mange længder.
- IR/lys
 - En lidt ældre metode til at styre blitzen er ved hjælp af ir/lys. Styring kan være indbygget i kameraet eller via en ekstern styreenhed. Du kan styre mange blitz på en gang. Ulempen ved IR/lys er, at alle blitz skal kunne "se" kameraet eller den eksterne styreenhed.
- Radio
 - Radiostyring er den nye metode til at styre mange blitz på. Styring foregår via en ekstern enhed, som kan kontrollere mange blitz. Da et radiosignal kan gå igennem vægge, behøver enhederne ikke at kunne "se" hinanden.
- Ekstern IR/lys eller radio
 - Hvis din blitz ikke har indbygget mulighed for at styre den med IR/lys eller radio, kan du købe eksterne enheder, som du monterer på din blitz, som gør, at du kan udløse blitzen alligevel. En løsning til IR/lys er billig mens en løsning til radio er så dyr, at du sikkert køber en anden blitz i stedet for.

Tag kontrol

Som nævnt i indledningen er en af de vigtigste grunde til at bruge blitz, at du kan opnå kontrol over eksponering af motiv, for- og baggrund uafhængig af hinanden.

Du har sikkert prøvet at lave et billede med en person foran en smuk, rød solnedgang, for at konstatere, at personen er helt mørk og solnedgangen er helt hvid. Slet ikke som det skulle være. Med en blitz kan du indstille kameraet, så solnedgangen bliver flot rød. Dette resulterer i at personen bliver endnu mørkere. Nu tænder du for blitzen for at oplyse personen, og vupti, har du opnået en korrekt eksponering af både person og solnedgang.

Det kan også være, at du skal lave portrætbilleder i et rodet lokale. Du kan vælge at underbelyse lokalet, så det bliver mørkt, og så tilføje lys på personen med blitz, uden at oplyse hele lokalet.

Frys bevægelse

Hvad gør du, hvis du vil fryse en bevægelse, som er så hurtig, at kameraets hurtigste lukkertid (typisk 1/8000sek) ikke er hurtig nok? Du bruger naturligvis blitz til at fryse bevægelsen.

Længden af et lysglimt fra en blitz er meget kort, men varierer afhængig af lysmængden, da lysmængden jo styres af den tid, blitzten er tændt.

Eksempelvis er lysglimtene fra en Canon 580EX helt ned til 1/20000sek ved 1/128 lysmængde.

Når du fryser bevægelser med blitz er du ikke afhængig af lukkertiden. Til gengæld er effekten bedst, hvis der ikke kommer andet lys med på billedet, som ellers vil sløre bevægelsen.

Du kan bruge lukkertider langsommere end *synkroniseringshastigheden* for dit kamera, som ofte er i området omkring 1/200sek, måske hurtigere, måske langsommere.

Hvis du har brug for lukkertider hurtigere end synkroniseringshastigheden skal du stille blitzten på *high speed sync*. Ved high speed sync kommer der ikke ét blink med derimod en serie blink gennem hele tiden, hvor billedet eksponeres og lukkeren står åben. På den måde kan du bruge lukkertider helt op til maksimal hastighed for din kamera. Typisk 1/8000sek. Prisen for disse mange blink er, at lysstyrken nedsættes dramatisk. High speed sync vil ikke kunne bruges til at fryse meget hurtige bevægelser, men muliggøre lukkertider i intervallet fra synkroniseringshastigheden til maksimal lukkerhastighed. På den måde kan du eksempelvis vælge at bruge et lavt blændetal på en solrig dag, for at sløre baggrunden bag dit motiv. Normalt vil dette kræve en hurtig lukkerhastighed over synkroniseringshastigheden, men problemet løses altså med high speed sync.

Kreativ brug af blitz

Noget af det første du får lyst til, er at tage blitzten af kameraet, for på den måde at sætte lys uafhængig af kameraets placering. Det kan du blandt andet bruge til at give skygge i den retning, du selv bestemmer, og ikke et fladt og skygge-løst billede med blitzten på kameraet pegende lige frem.

Men du kan mere end du tror med en blitz monteret på kameraet. I stedet for at lade blitzten pege direkte frem, kan du prøve at dreje blitz-hovedet til siden. Hvis du drejer den til at ramme en reflekterende overflade, laver du om på retningen af det lys, der rammer dit motiv, og du kan skabe din egen retning for skygger.

Du kan også rette blitzten mod loftet for at hæve lysniveauet generelt.

Selv om du kan rigtig meget med en blitz på kameraet, kan du meget mere, hvis du tager den af og eventuelt bruger flere blitz i det samme billede.

Du kan tilføje lys udvalgte steder i en baggrund, for at give dybde og historie til billedet. For eksempel kan du oplyse en døråbning i baggrunden, for at vise en vigtig person eller ting.

Du kan også bruge flere blitz og oplyse eksempelvis en model med et lys forfra (hovedlys) og bagfra (kantlys eller hårllys) samt baggrund. Alt sammen for at give et flot portræt, hvor modellen skiller sig ud fra baggrunden.

Hvis du bruger blitz ved lange lukkertider, kan du opleve, at bevægelige motiver "bevæger sig baglæns". Det er fordi blitzten som udgangspunkt blinker i starten af eksponeringen, hvorefter bevægelsen fortsætter. Hvis der er andet lys på motivet, kan dette vise streger efter bevægelsen. Dette er normal synkronisering eller synkronisering med 1. lukkergardin.

Hvis du i stedet stiller blitzten til at blinke umiddelbart før eksponeringen er færdig, vil bevægelsen se rigtig ud, sådan at forstå, at du stadig har bevægelsesstreger, men nu bliver motivet oplyst til sidst, hvorved det står lyst og skarpt. Dette hedder synkronisering med 2. lukkergardin.

Med din blitz væk fra kameraet kan du montere diverse lysformere så som paraply, softboks, stripboks, snoot, reflektor, grid og så videre. Dette åbner helt nye kreative muligheder, og du kan i praksis bruge dine blitze helt som var det studieblitze.

En anden kreativ mulighed er at farve lyset fra en eller flere blitze i opstillingen. Du kan let tilføje stemningen fra en solnedgang ved hjælp af en blitz, eller du kan give et helt teatralisk indtryk hvis du tilføjer blå lys på skurken i skyggen.

En lille blitz er meget mere robust og meget mindre end en studieblitz, og kan derfor være at foretrække, hvis du rejser eller har brug for at kunne placere lys på lidt plads. Til gengæld giver studielys ofte mere lys end en blitz.

Kun fantasien sætter grænsen.

Læs mere i dokumentet "Fotografering med blitz" fra 2017 under download i medlemsområdet på hjemmesiden.

Jørgen D. Vestergaard
Kibæk Fotoklub